

Pedagogisch werkplan BosKids

'Samen spelen in een natuurlijke omgeving'

1 Inleiding

Vandaag de dag zie je in Nederland een groei van kinderopvang welke gerealiseerd wordt in schoolgebouwen en units in de nabijheid van scholen. Deze scholen zijn vaak niet toegerust om kinderen een inspirerende omgeving te bieden. Er is in de directe omgeving van scholen vooral te weinig natuurlijke buitenruimte waar kinderen op een ongeplande manier kunnen spelen. Als tegenbeweging zijn op veel plekken speciale BSO-locaties ontstaan waar kinderen meer buiten zijn en waar ze weer in contact worden gebracht met de natuur.

Kinderopvang het Woldkasteel vindt het ook belangrijk dat kinderen weer in contact komen met de natuur. Zowel binnen de dagopvang als de BSO krijgen kinderen de mogelijkheid de natuur op verschillende manieren te ontdekken. Buitenschoolse opvang BosKids is een onderdeel van het Woldkasteel en ontstaan vanuit de visie dat het goed is voor kinderen om veel buiten te spelen in een natuurlijke, inspirerende omgeving.

Buitenspelen in een natuurlijke omgeving biedt kinderen de mogelijkheid om te ontdekken, samen te spelen, te verzamelen en te onderzoeken. Hierbij worden alle zintuigen benut. Buitenspelen is dan ook erg belangrijk voor een gezonde lichamelijke en sociaal-emotionele ontwikkeling.

Buitenspelen heeft als voordeel dat kinderen leren inschatten wat ze wel en niet kunnen en ze leren met vrijheid en verantwoordelijkheid omgaan.

Tenslotte ontwikkelen kinderen hun creativiteit tijdens het buitenspelen. Het werken met natuurlijk materiaal vergt inzicht in mogelijkheden en vaardigheden die wij in deze maatschappij niet meer als vanzelfsprekend ervaren.

Het pedagogisch werkplan van BosKids is een document waarin beschreven wordt hoe wij onze pedagogische uitgangspunten in de praktijk uitvoeren.

Onderliggend plan is een reeks afspraken die wij met elkaar in het Woldkasteel gemaakt hebben. Het plan is gebaseerd op het bestaande werkplan voor de 'gewone' BSO van het Woldkasteel.

De input van de groepsleiding is voor ons van groot belang. Door na te denken over het concrete handelen op de werkvloer, wordt de groepsleiding bewust gemaakt van haar pedagogisch handelen. Dit is dan ook het doel dat wij willen bereiken met dit plan.

Zelfreflectie

Om te voorkomen dat dit plan onderin de la komt te liggen en slechts herzien wordt bij controle, heeft het Woldkasteel afspraken gemaakt met haar teamleden. Door daadwerkelijk te handelen naar dit plan en het zo nodig aan te passen, wordt het werkplan een zinvol instrument. Regelmatig komen tijdens teambesprekingen de diverse onderwerpen aan bod.

Bron: Zelfreflectie binnen de kinderopvang – Edith van Poppelen ISBN 978 90 77822 27 2
Ook met kinderen van 0-4 jaar de natuur in - nmeDOEN

Inhoudsopgave

1	Inleiding	2
2	De vier competenties	4
3	Pedagogisch medewerker-kind interactie	6
3.1	<i>Sociaal-emotionele ontwikkeling .....</i>	6
3.2	<i>Emotionele veiligheid .....</i>	7
3.3	<i>Ingrijpende ervaringen .....</i>	7
3.4	<i>Zelfreflectie door groepsleiding en kinderen .....</i>	8
3.5	<i>Grenzen aangeven/taalgebruik .....</i>	8
3.6	<i>Bijzondere kinderen .....</i>	9
4	De groep en organisatie	10
4.1	<i>Komen en gaan .....</i>	10
4.2	<i>Gebruik Locaties .....</i>	10
4.3	<i>Vriendjes en vriendinnetjes .....</i>	10
4.4	<i>Eten .....</i>	11
4.5	<i>Groepssamenstelling .....</i>	12
4.5.1	<i>Extra opvang .....</i>	12
4.5.2	<i>Groepsgrootte .....</i>	12
4.5.3	<i>Groepsindeling .....</i>	12
4.5.4	<i>Nijntje beweegprogramma .....</i>	13
4.5.5	<i>Vier-ogenprincipe .....</i>	13
4.5.6	<i>Groepssamenstelling in schoolvakanties .....</i>	13
4.6	<i>Groepsregels .....</i>	13
4.7	<i>Contact tussen de groepen .....</i>	14
4.8	<i>Conflicten .....</i>	15
4.9	<i>Eigen identiteit versus groepsidentiteit .....</i>	15
4.10	<i>Ziekte .....</i>	16
5	Ruimte	17
5.1	<i>Groepsruimten .....</i>	17
5.2	<i>Inrichting van de ruimte .....</i>	17
5.3	<i>Beschrijvingen buitenruimtes BosKids en ruimtes 'gewone' BSO .....</i>	18
5.4	<i>Zorg voor de ruimte .....</i>	19
6	Spel & activiteiten	20
6.1	<i>Ontwikkelingsgericht .....</i>	20
6.2	<i>Aanwezige spelvormen .....</i>	20
6.3	<i>BosKids activiteiten .....</i>	21
6.4	<i>Uitstapjes .....</i>	21
7	Contact met ouders	22
7.1	<i>Wennen .....</i>	22
7.2	<i>Overgang naar een andere groep .....</i>	22
7.3	<i>Ontwikkeling, begeleiding en zorg .....</i>	22
7.3.1	<i>Mentor .....</i>	22
7.3.2	<i>Overdrachten .....</i>	22
7.3.3	<i>Oudergesprek .....</i>	22
7.3.4	<i>Overige contactmomenten .....</i>	23

2 De vier competenties

BosKids hanteert vier competenties. Dit hoofdstuk beschrijft kort hoe een natuurlijk omgeving bijdraagt aan deze vier competenties.

1) Emotionele veiligheid

Een plekje voor jezelf

In de natuur vinden kinderen 'geheime' ontmoetingsplaatsen om zich terug te trekken uit het directe toezicht van volwassenen. Om na te denken, te dromen, geheimen te delen, uit te rusten of om met anderen te kletsen.

Meer ruimte

In de natuur is ruimte voor verschillende activiteiten. Voor rustig en drukker spel. Om alleen of juist samen te spelen. Hierbij lopen kinderen elkaar minder in de weg dan binnen.

2) Sociale competentie

Samenspelen

Uit onderzoek blijkt dat spelen in de natuur positieve effecten heeft op de sociale relaties tussen kinderen. In de natuur spelen jongens en meisjes en kinderen van verschillende leeftijden meer met elkaar samen.

Helpen

In de natuur worden kinderen gestimuleerd elkaar te helpen. Bijvoorbeeld bij het bouwen van een hut op bij het opzoeken van de naam van een insect dat een kind heeft gevangen.

Verzorgen

De verzorging van dieren en planten heeft op sommige kinderen een kalmerende invloed. Dieren kunnen een vertrouwd speelmaatje zijn voor kinderen. Het voelt lekker aan om een konijn te aaien en het geeft een goed gevoel als je de dieren eten hebt gegeven.

Planten verzorgen betekent voor kinderen: geduld hebben! Bijvoorbeeld tot het zaadje uitkomt en het plantje bovenkomt.

Ook leren kinderen in de natuur omgaan met factoren die je niet kunt voorspellen, zoals een plotselinge regenbui.

3) Persoonlijke competentie

Motorische ontwikkeling

Er is meer ruimte om gevarieerd te bewegen dan binnen. Buiten kunnen kinderen graven, klimmen en klauteren, bouwen, rennen, verstoppen, rollen, glijden, springen en nog veel meer... Spelen in de natuur is goed voor de motorische ontwikkeling en de ruimtelijke oriëntatie. Kinderen leren in de natuur inschatten wat ze wel en niet kunnen en leren met vrijheid en verantwoordelijkheid om te gaan. Daardoor komen ongelukken minder vaak voor bij kinderen die van jongs af aan veel buitenspelen.

Creatieve ontwikkeling

Kinderen gebruiken natuurlijk materiaal om mee te knutselen, bouwen, koken en bij rollenspel. Het prikkelt de fantasie en nodigt uit tot zelfstandig ontdekken. Zo kun je met een dode tak tekeningen maken in het zand, maar je kunt hem ook als zwaard of mast voor een schip gebruiken of er brooddeeg omheen rollen om te roosteren boven een vuurtje.

Jezelf vermaken

Vrij spelen in de natuur gaat niet (meer) bij alle kinderen vanzelf. Sommige kinderen moeten echt wennen aan de vele mogelijkheden. Het is niet erg als kinderen even niets te doen hebben. Het kan zelfs goed zijn voor een kind om zich even te vervelen. Na verloop van tijd zal hij of zij wel iets verzinnen of meedoen met andere kinderen.

'Grote mensen' activiteiten

In de natuur kun je 'echte' activiteiten doen. Bijvoorbeeld een voederplank timmeren met 'echt' gereedschap, koken met 'echt' eten en 'echte' planten en dieren vangen met een schepnetje.

4) Overdracht van normen en waarden

Levensloop

De verzorging van dieren kan een aanleiding zijn tot verschillende gesprekken. Bijvoorbeeld over voortplanting en seksualiteit, gezond eten, of over ziek zijn of de dood.

Afspraken

In de natuur moeten kinderen leren om afspraken te maken en zich hieraan te houden. Ook krijgen kinderen inzicht in de achterliggende gedachten bij regels en afspraken. Bijvoorbeeld dat zij de leiding moeten kunnen horen of zien bij het buitenspelen, omdat ze het anders niet merken dat het tijd is om terug te gaan naar de locatie. Of dat je niet in en bij het water mag spelen als het gaat onweten, omdat dit gevaarlijk kan zijn.

Natuurbehoud

Kinderen ervaren in de natuur de seizoenen, de invloed van het weer, de elementen (aarde, lucht, vuur en water), milieubewust gedrag en respectvol omgaan met planten en dieren. Ook leren kinderen op een praktische manier over de samenhang in de natuur (een plant heeft zon en water nodig en kan bedreigd worden door bijvoorbeeld bladluis of slakken). Kinderen die van jongs af aan oog krijgen voor de natuur, zijn later meestal meer bereid zich in te zetten voor het behoud van de natuur.

Bij het vertalen van deze competenties naar de dagelijkse praktijk komen wij tot de volgende pedagogische visie ten aanzien van kinderopvang in een natuurlijke omgeving:

“Het bieden van een natuurlijke omgeving waar de kinderen zich prettig voelen en zichzelf kunnen zijn, zodat zij zich vanuit deze veilige basis kunnen ontwikkelen tot zelfstandige, sociale mensen met zelfvertrouwen en verantwoordelijkheidsgevoel en met respect voor zichzelf, voor anderen én voor de natuur. Dit in goed overleg met de ouders/verzorgers.”

Het is dus belangrijk dat een kind zich thuis voelt bij BosKids. De basis hiervoor wordt gevormd door de veilige en vertrouwde omgeving bij BosKids. Hierbij speelt vervolgens de afstemming van de situatie thuis met die bij BosKids een belangrijke rol. Het is voor ouders van belang te weten wat er bij BosKids gebeurt en waarom dit gebeurt. De jarenlange ervaring van deskundige pedagogisch medewerkers vormt de basis van de wijze waarop invulling geven wordt aan deze visie en hoe deze vertaald wordt in de praktijk van alledag. In dit pedagogisch werkplan zijn alle vier de competenties verweven.

Bron: Natuur (in de) BSO – Wietske Smit

3 Pedagogisch medewerker-kind interactie

3.1 Sociaal-emotionele ontwikkeling

Wanneer peuters kleuters worden, verandert er heel veel voor ze. Ze gaan naar school en zitten soms in een grote groep. Er wordt gedurende de schooldag veel van ze gevraagd. Zo moeten ze leren te reageren op vragen die aan de groep worden gesteld en niet individueel. Opletten dus! Er is praktisch gezien minder bewegingsvrijheid, terwijl deze kinderen zich emotioneel nog heel fysiek uiten, vanuit de bewegingsenergie. Zodra kinderen uit school komen valt er dus veel te verwerken en moeten ze zich uitleven. Komen ze in groep drie, dan is er weer zo'n periode waarin er veel verandert; er wordt meer van de cognitie gevraagd. Kinderen die uit school komen, hebben hun eigen manier om het 'op school zijn' los te laten en weer 'thuis' te komen. Het ene kind wil vertellen over school, een ander weer niet. Het ene kind wil uitdollen, het andere tot rust komen. Als pedagogisch medewerkers proberen we tegemoet te komen aan de behoefte van de kinderen.

In een ruime, natuurlijke omgeving kan een kind zich na school heerlijk uitleven, maar er is ook altijd een plek om je even rustig terug te trekken.

Een opvangmiddag na school begint met even iets drinken en eten, en vooral thuiskomen.

Bij een kleuter is de ontwikkeling van het geweten in volle gang, maar vaak nog niet voltooid.

De kleuter, die sinds de peutertijd bezig is met het ontdekken van de eigen identiteit, kan zich nog niet zo gemakkelijk inleven in de ander. Liegen heeft nog niet de betekenis die het voor een achtjarige heeft. Een kleuter zit nog met één been in het magisch denken. 'Sorry zeggen', 'vrienden sluiten', 'oké!' heeft al wel wat betekenis, maar is vaak ook gewoon een vluchtmogelijkheid uit een moeilijke situatie. Conflicten oplossen is voor een vierjarige heel moeilijk, maar door te kijken en te luisteren naar de grotere kinderen leert het steeds meer. Als pedagogisch medewerkers realiseren we ons dat. Door te observeren en communiceren met kinderen volgen we de sociaal-emotionele ontwikkeling van het kind op de voet en we stemmen onze verwachtingen en communicatie daarop af (begripvol).

We leren kinderen dat emoties als golven zijn, ze komen op als vloed, maar ebben altijd weer weg (mits ze erkend worden en beleefd).

Hoe dan ook geldt voor elk kind op de BSO dat het de gelegenheid krijgt te voelen/ervaren wat er gebeurt in een situatie, wat het hem doet, voordat er gepraat gaat worden. Als pedagogisch medewerker erken ik en benoem ik het gevoel (bijvoorbeeld: 'ik zie dat jij boos bent... of verdrietig...'). Zo nodig bieden we een instrument aan om het gevoel veilig te uiten. Als dit consequent gebeurt, leert een kind dat emoties mogen, ook als ze onredelijk zijn. Pas als de emotie erkend is en beleefd, komt het praten (redelijkheid) of de handeling. Zo leren we de kinderen omgaan met emoties, en niet direct vanuit de emotie te reageren. Door middel van spelletjes oefenen we gericht met aspecten van de sociaal-emotionele ontwikkeling. Zelfvertrouwen is een grote ondersteuning bij de sociaal-emotionele ontwikkeling.

Het verantwoordelijk zijn voor taakjes (materiaal, activiteiten) en waardering voelen voor wie je bent, ondersteunt het groeiende zelfvertrouwen en helpt een positief zelfbeeld te ontwikkelen.

In elk proces moeten ontwikkelingsstappen genomen worden; dit voltrekt zich altijd in een golfbeweging. Een proces laat zich nauwelijks versnellen, maar we kunnen wel de omstandigheden/voorwaarden gunstig maken en de kaders bieden.

3.2 Emotionele veiligheid

We geven de kinderen een gevoel van emotionele veiligheid door duidelijk te zijn in wat wel en niet kan. Als pedagogisch medewerker zijn we consequent en voorspelbaar in onze reacties.

De kinderen voelen zich welkom met hun eigen-aardigheden. We kunnen gedrag (aangeleerd) loskoppelen van hoe het kind is (aangeboren). Complimentjes over wat het kind doet, of wat het kan, zijn altijd gemeend en worden niet gebruikt om iets van een kind gedaan te krijgen (onvoorwaardelijk). Ze zijn qua aantal in balans met complimentjes over hoe het kind is. Complimentjes over hoe het kind is: een glimlach, een aai over de bol, een knipoog... Ook daar zitten geen voorwaarden of prestaties aan vast.

Gedrag op zich is eigenlijk niets; het is een uiting van datgene wat er aan ervaringen en gevoelens bij het kind aanwezig is. Door te herkennen wat er onder het gedrag ligt (bijvoorbeeld angst voor afwijzing, ruzie gehad op school, denken in 'tekorten', etc.) kunnen we het kind geven wat het nodig heeft.

We zorgen voor een 'emotieschone omgeving', doordat we de professionaliteit hebben onze eigen problemen van thuis of met collega's, tijdens het werk in de wachtkamer te zetten.

Deze komen op een 'eigen' moment aan bod.

Omgaan met emoties op het werk: het nare gevoel dat je hebt als je een fout maakt, iets niet gaat zoals je denkt dat het moet gaan... noem maar op, kan het beste even benoemd worden meteen als het gebeurt, in het bijzijn van de kinderen.

Bijvoorbeeld na een vervelend telefoontje van een ouder: 'Ik neem even een kopje thee hoor, ik voel me wat onrustig door dat telefoontje... pak maar alvast de Lego, ik kom over vijf minuten, even bijkomen!'. Dit is duidelijk voor de kinderen, het ligt niet aan hen, je houdt het bij jezelf en ze leren hiervan!

3.3 Ingrijpende ervaringen

Er kunnen omstandigheden zijn in het leven van een kind die gevolgen hebben voor welzijn en gedrag, bijvoorbeeld het overlijden van een familielid, ziekte van één van de ouders, een ongeluk of scheiding.

Wij geven de kinderen de ruimte/gelegenheid om zich te uiten, spanning te ontladen. Dit kan op allerlei manieren.

Veel bewegen, aanraken/vasthouden, buiten zijn, tekenen, toneel spelen, muziek maken of luisteren, een 'herkenbaar' dierenverhaal vertellen/voorlezen met een goede afloop; het zijn allemaal mogelijkheden wanneer andere woorden te kort schieten. We kunnen niet altijd precies begrijpen waar de frustratie, het verdriet of de boosheid van het kind precies over gaat, of het kind nu juist behoefte heeft aan een vrolijk, gek spelletje, of een gesprek. We nodigen het kind wel uit door te luisteren, aandacht te geven en we laten non-verbaal merken dat we er voor hem/haar zijn (vriendelijk oogcontact, knipoog, aai over de bol). Het kind geeft zelf aan waar het behoefte aan heeft en wij reageren daarop. Wie weet heeft het kind juist behoefte aan even niet bezig zijn met het verdriet en geniet het juist van een paar uurtjes 'gewoon'.

Als een kind zich erg in zichzelf terugtrekt, stimuleren we het kind te tekenen. In een tekening kun je zeggen wat je met woorden soms niet kan. Naar aanleiding van de tekening kun je soms vertellen via een metafoor; je vertelt over de figuurtjes op je tekening. Kleuters spelen graag dingen na. Vaak hebben traumatische gebeurtenissen te maken met 'verlies'; verlies van een geliefd persoon, een dier of verlies/afscheid van een bekende veilige situatie, zoals de verandering na een scheiding van de ouders, of mama die in het ziekenhuis ligt.

De dingen die het kind maakt, geven we mee naar huis; het is belangrijke documentatie van een intense ervaring.

In geval van scheiding van de ouders beschouwen wij de opvangplek als neutraal terrein.

We hebben geen oordelen over vader en/of moeder, kinderen hoeven bij ons niet bezig te zijn met de loyaliteitsvraag. Ook in het contact met de vader of moeder tonen wij geen oordeel of partijdigheid. Hooguit in het belang van het kind wijzen wij de ouders op het belang van duidelijkheid, structuur en aandacht.

Bij het signaleren van, of een vermoeden van mishandeling of verwaarlozing, volgen wij de 'Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk geweld'.

3.4 Zelfreflectie door groepsleiding en kinderen

Omdat we een deel van de opvoeding op ons nemen en de kinderen willen opvoeden tot zelfstandig denkende, bewuste en stabiele mensen, besteden we veel aandacht aan zelfreflectie. Dit kan ook spelenderwijs: drama, rollenspel, verhalen, tekenen.

Als groepsleiding doen we ook aan zelfreflectie. We leggen dit aan de kinderen voor.

We stellen onszelf regelmatig vragen:

'Waarom reageer ik zo op die situatie?'

'Wat doet die situatie met mij?'

'Waarom reageer ik zo?'

'Wat levert het mij op?'

'Kan het ook anders?'

We realiseren ons dat we net als ieder mens een hele reeks onbewuste gewoontes, gedrag- en gedachtepatronen meebrengen vanuit onze persoonlijke ervaringen/geschiedenis.

Het voorbeeld geven en onszelf van tijd tot tijd hardop vragen stellen in het bijzijn van de kinderen helpt hen om zichzelf kritische vragen te leren stellen en zichzelf te leren kennen.

Een pedagogisch medewerker zegt bijvoorbeeld: 'Waarom vind ik gillen zo irritant? Dan kan ik geen aandacht geven aan dit gezelschapsspelletje wat ik met x aan het doen ben. Ik voel me bozig worden. Eerlijk gezegd kan ik gewoon slecht tegen hoge harde geluiden, ik word er onrustig van. Ik zeg dat ze niet mogen gillen binnen. Ze hebben geen zin in een rustig spelletje. Ik kan ze ook buiten laten spelen, daar kunnen ze zich even uitleven. Zo houden ze rekening met mij en de andere kinderen, en ik houd ook rekening met hen.'

3.5 Grenzen aangeven/taalgebruik

Grenzen worden door ons duidelijk, vriendelijk en beslist aangegeven. Onze lichaamstaal komt overeen met de verbale boodschap. De grens van het ene kind is daar, waar de ruimte van het andere kind beperkt wordt.

Voor het aangeven van grenzen gebruiken we niet meer woorden dan nodig. Hiermee voorkomen we dat we de indruk wekken dat we ons moeten verdedigen of verantwoorden, én dat kinderen met verbale vaardigheid de grenzen kunnen oprekken. Er mag wel een weerwoord zijn en we luisteren daar goed naar.

Doordat kinderen zien dat hun grenzen consequent bewaakt worden door de groepsleiding, zullen ze minder de neiging hebben om grenzen te checken en te overschrijden. Een aantal altijd geldende grenzen leggen we vast in de 'groepsregels'. Deze spreken we regelmatig met de kinderen door (zie paragraaf 'groepsregels', hoofdstuk 4.5).

Er kan aanleiding zijn om met elkaar op een geschikt moment een andere grens vast te stellen. Dit is dan een moment van zelfreflectie: 'Waarom doen we het zo, kan het ook anders?'

We realiseren ons dat kinderen vaak vluchtig luisteren, zeker na een schooldag lang opletten, en dat ze reageren op trefwoorden en woorden met klemtoon. Hier passen we ons taalgebruik op aan. Het spreken zonder ontkenningen ('Stoppen met'), of solitair gebruik in combinatie met de naam is nog duidelijker ('Nee Dennis!'). Zo geven we aan welk gedrag we wél verwachten, in plaats van de nadruk te leggen op wat we niet verwachten.

We vertellen de kinderen ook waarom iets wel of niet kan.

Wij vinden het belangrijk om tijdens het communiceren met een kind oogcontact te maken met een kind en de voornaam te gebruiken. Op die manier krijgt het kind de volle aandacht. Is het probleem dat een kind 'negatieve aandacht vraagt', dan geven we vooral volop aandacht op momenten dat er positief aandacht gegeven kan worden. Door onder andere in gezelschapsspelletjes actief te oefenen met principes als 'om de beurt', kunnen we de kinderen leren aandacht te delen.

3.6 Bijzondere kinderen

Een groot aantal kinderen heeft een of meer bijzondere eigenschappen. Op lichamelijk gebied kunnen we ons dat gemakkelijk voorstellen: een kind, waarvan het ene been bijvoorbeeld wat langer is dan het andere, meer moeite heeft zichzelf in evenwicht te houden.

Maar niet alleen op lichamelijk gebied, ook op andere gebieden kunnen kinderen uit balans raken.

Duidelijkheid, echtheid, structuur en voorspelbaarheid, stabiliteit, acceptatie, warmte en waardering zijn geboden voor elke kind, met welk gedrag dan ook. In ons team hebben een aantal medewerkers expertise op het gebied van bijzondere kinderen. Samen met de ouders gaan we op zoek naar een manier om het kind te ondersteunen.

Als we geen juiste balans kunnen vinden in het bieden van steun aan een 'bijzonder kind' wordt dit met de ouders overlegd. In ons zorgprotocol wordt beschreven hoe dit in zijn werk gaat.

4 De groep en organisatie

4.1 Komen en gaan

Na school haalt een voor de kinderen bekende (pedagogisch) medewerker hen van school op. Kinderen verzamelen zich op een door school aangegeven plek, waar de pedagogisch medewerker klaar staat om ze op te vangen.

Kinderen worden door onze medewerkers met onze eigen elektrische bolderwagens (Stint), bakfiets of auto opgehaald. Ook kan het voorkomen dat we een taxi inzetten. De taxicentrale streeft ernaar steeds dezelfde chauffeur op te roepen. 'BosKids' van scholen uit Steenwijk gaan gezamenlijk met de andere kinderen via het scoutinggebouw naar het bos.

'Thuiskomen' op de BSO begint met samen iets eten en drinken. We doen dit buiten of bij extreem weer (harde regen, storm of onweer) binnen. Kinderen mogen vertellen over wat hen bezighoudt en wat ze hebben meegemaakt. De behoefte om dit te doen kan per kind verschillen. Ieder kind krijgt in ieder geval de gelegenheid om iets te vertellen en we luisteren naar elkaar.

Voordat we vertrekken naar onze speelplek in het bos, gaan de kinderen allemaal nog even naar de wc en trekken we eventueel onze rekenkleding/extra warme kleding aan. Eenmaal aangekomen bij de speelplek in het bos kiezen de kinderen wat ze willen gaan doen en met wie.

In de zomer vertrekken we om 17:45 uur vanaf BosKids naar Villa Oostwold, waar de ouders hun kind(eren) vanaf 18:00 uur tot 18:30 uur kunnen ophalen.

In de winter vertrekken we om 17:15 uur vanaf BosKids naar het scoutinggebouw, waar de ouders hun kind(eren) vanaf 18:00 uur tot 18:30 uur kunnen ophalen.

Bij het ophalen van de kinderen kan er verwarring ontstaan over wie nu de autoriteit is; ouder of pedagogisch medewerker.

We spreken af met ouders en kinderen dat zodra hun vader of moeder er weer is, zij weer de leiding over de kind(eren) hebben. Ouders zijn op de hoogte van gewenst gedrag rondom opruimen, gedag zeggen, schoenen/jassen aandoen, etc.

Ook het afscheid nemen (oogcontact, handje geven... tot de volgende keer zeggen) krijgt nadrukkelijk aandacht van ons als pedagogisch medewerkers.

Soms kan er aanleiding zijn om individueel met ouders en kind af te spreken dat de autoriteit bij de pedagogisch medewerker ligt tot ouder en kind buiten staan. Hier houden allen zich dan consequent aan.

Op woensdag- en vrijdagmiddag en op schoolvrije dagen worden de kinderen van BosKids in verband met de groeps grootte samengevoegd met de BSO-groepen van de 'gewone' BSO van het Woldkasteel en opgevangen in Villa Oostwold of het scoutinggebouw.

4.2 Gebruik Locaties

De ruimte van het Tuks Theehuis wordt gebruikt als niet-aangrenzende buitenspeelruimte. De hoofdlocatie van BosKids is Villa Oostwold. Deze ruimte wordt alleen gebruikt als schuilplek als de weersomstandigheden zodanig zijn dat de ruimte van het Tuks Theehuis niet gebruikt kan worden.

Op schoolvrije dagen, waaronder vakanties, worden kinderen gebracht door hun ouders/verzorgers en begint de dag met vrij spelen. Het begroeten en ontvangen krijgt nadrukkelijk aandacht. Kinderen zijn welkom tussen (7:00) 7:30 en 18:30. In verband met het programma, vaak ook extern, kunnen de kinderen gebracht worden tot 9:30 en vanaf 16:30 weer worden opgehaald. Wanneer deze tijden afwijken, worden ouders van tevoren hiervan op de hoogte gesteld.

4.3 Vriendjes en vriendinnetjes

We beschouwen onze groep als open en toegankelijk. In overleg met leiding en ouders, binnen de regels rondom pedagogisch medewerker-kindratio, zijn vriendjes welkom. BosKids beslist over het al dan niet spelen. Er kunnen aan

deze service geen rechten worden ontleend. Voor de vriendjes of vriendinnetjes worden géén kosten in rekening gebracht.

Afspraken kunnen zowel vooraf (mail, ouderportal of telefoon) als op school gemaakt worden. Wanneer een kind wil spelen, kan de ouder van het kind dat wil spelen overleggen met de pedagogisch medewerker.

In principe verzorgt BosKids geen vervoer voor spelende vriendjes en vriendinnetjes. Wanneer er plaats is, kan een uitzondering gemaakt worden en meestal kan er ook meegefietst worden (vanaf 8 jaar).

Naarmate het kind ouder wordt, kunnen nadere afspraken met de ouders gemaakt worden.

De ouder van het BSO-kind dient **vooraf** een toestemmingsformulier te tekenen en de contactgegevens van het vriendje of vriendinnetje dienen bekend te zijn. Deze worden gebruikt in geval van calamiteiten.

4.4 Eten

Belangrijk bij ervaringen rondom eten:

- zorg en aandacht;
- plezierig en gezellig;
- hygiëne en kwaliteit.

Zorg en aandacht

Eten is een heel belangrijk terugkerend aspect in ons dagelijks leven. We voeden ons lichaam zodat het alle prestaties, die van het lichaam worden gevraagd, kan leveren. Daarom is het nodig dat de grote of kleine maaltijd met aandacht genuttigd wordt. Om dat met een grote groep kinderen, met verschillende eetgewoontes van huis uit, goed te laten verlopen, hanteren we een aantal basisregels die aan kinderen duidelijk maken wat er verwacht wordt:

- We eten allemaal tegelijk.
- We schrokken niet.
- We gebruiken bord en bestek (eventueel met de hulp van de pedagogisch medewerker), behalve als we picknicken.
- We proberen op te eten wat we op ons bord hebben genomen.
- We storen anderen zo min mogelijk bij het eten.
- We leren de kinderen met zorg de tafel te dekken en laten ze daarbij helpen. De kinderen helpen ook met het afruimen.

Plezierig en gezellig

- Kinderen worden niet gedwongen om bepaalde dingen of hoeveelheden te eten, wel gestimuleerd.
- Kinderen krijgen een keuzemogelijkheid in wat ze eten.
- Pedagogisch medewerkers zorgen dat ze de tijd hebben en voorkomen stress bij het eten.
- Kinderen worden positief benaderd in hun eigen eetgedrag.
- Er hoeft niet snel gegeten te worden, maar het moet ook niet te lang duren.
- Niet elk kind kan even lang aan tafel zitten. Een super vlug, hyperactief kind laten wachten op de laatste treuzelaar, is niet zo handig.
- Kinderen bepalen zelf en leren zelf inschatten wat ze op kunnen. Het kind leert op deze manier te luisteren naar zijn lichaam.
- We laten de kinderen niet 'overeten', dat wil zeggen: er is een maximum aan de hoeveelheid boterhammen per maaltijd. Hiermee voorkomen we dat kinderen een wedstrijdje gaan doen wie de meeste boterhammen op kan en bestrijden we overgewicht.

Hygiëne en kwaliteit

- Kinderen en pedagogisch medewerkers wassen hun handen voor en na het eten.
- Wat op de grond is gevallen, wordt niet meer opgegeten.
- Iedereen eet van zijn eigen bord, drinkt uit zijn eigen beker en likt niet van het mes.
- We geven kwalitatief goede voeding: vooral volkorenbrood, vers fruit, beperkt suikers en vet.
- We houden rekening met individuele diëten en principes. Zodra er sprake is van speciale voeding, dienen ouders hier zelf voor te zorgen.
- De tafels en banken onder de overkapping worden goed schoongemaakt voordat we gaan eten.

4.5 Groepssamenstelling

Bij onze kinderopvangorganisatie vangen we kinderen op van vier t/m twaalf of dertien jaar.

Voor elke leeftijdsgroep zijn er leeftijds-gerelateerde materialen, mogelijkheden en afspraken (met betrekking tot het gebruik van gereedschappen).

We vinden het belangrijk om aan de behoeften van kinderen tegemoet te komen met betrekking tot de sociale omgeving, de sociaal-emotionele veiligheid, uitdaging en ontwikkeling.

4.5.1 Extra opvang

Wanneer kinderen een extra dagdeel komen, kunnen ouders dit aanvragen via de portal of per mail. Wij melden ouders dat de groepssamenstelling anders kan zijn dan op reguliere opvangdagen. Kinderen worden alleen geplaatst als de groepsgrootte en samenstelling dit toelaat. Voor de extra dagdelen betalen ouders het tarief dat zij normaal gesproken ook betalen. Ook kunnen zij onder voorwaarden gebruik maken van hun eventueel opgebouwde ruiltegoed.

4.5.2 Groepsgrootte

Op de BSO-groep van maximaal twintig kinderen zijn altijd twee pedagogisch medewerkers. In het bos zien we vaak dat kinderen van verschillende leeftijden meer met elkaar spelen dan binnen. Wanneer we zien dat oudere kinderen behoefte hebben aan meer uitdaging, splitsen we de groep, waarbij de ene pedagogisch medewerker met de groteren iets gaat doen en de andere een activiteit kiest welke meer aanspreekt bij de jongere kinderen.

4.5.3 Groepsindeling

Wij hebben bij de BSO van het Woldkasteel drie groepen: De Hondjes, de Krakers en de BosKids. Tot de Krakers behoren alle kinderen vanaf ca 7 jaar. Tot de Hondjes behoren de jongere kinderen. De BosKids is een groep met kinderen van alle leeftijden. Op maandag-, dinsdag- en donderdagmiddag gaan de Hondjes en de Krakers naar het scoutinggebouw, gelegen naast Villa Oostwold. De BosKids gaan op deze dagen naar het bos. De andere dagen worden in verband met de groepsgrootte alle groepen samengevoegd en in Villa Oostwold of het scoutinggebouw opgevangen.

Om 14:15 uur zijn de kinderen van School B uit. De kinderen van het PuzzelsTuk een kwartier later, om 14:30 uur. De kinderen van het Puzzelstuk en School B verzamelen bij de Scouting. De kinderen van de scholen uit Steenwijkerwold en Willemsoord verzamelen bij het kruispunt in Witte Paarden (Steenwijkerweg/Ten Holteweg/Witte Paarden). Rond 15:45 uur komen zij aan bij BosKids, waar zij wat gaan eten en drinken. Hierna gaan de kinderen het bos in. Er is veel ruimte voor vrij spel, maar er vinden ook activiteiten plaats volgens een activiteitenrooster.

Bij extreem slecht weer kan binnen gespeeld worden in de aparte binnenruimte van BosKids. We hebben hier een beperkt aanbod aan speelgoed en er is een plek waar kinderen zich kunnen terugtrekken.

Op de andere dagen; woensdag-, vrijdagmiddag en schoolvrije dagen:

Rondom het scoutinggebouw kunnen de kinderen buitenspelen. Binnen is er een (beperkt) aanbod aan speelgoed en een plek met zitzakken waar kinderen zich kunnen terugtrekken.

In de Villa kunnen de kinderen lekker hangen, tv-kijken en op de Wii spelen. Ook kan hier vrij gespeeld worden met divers speelgoed.

Op alle drie de locaties is voldoende materiaal om te tekenen of te knutselen.

Ouders worden via de App op de hoogte gebracht op welke plek hun kind speelt, zodat ze gelijk op de juiste plek hun kind kunnen ophalen.

Op bepaalde momenten, bijvoorbeeld aan het eind van de dag, kunnen groepen BSO en eventueel dagopvang worden samengevoegd. Bij het eet-en drinkmoment mogen de iets oudere kinderen zelf kiezen bij wie ze aan tafel zitten. Bij het samen spelen en samenvoegen wordt zeer zorgvuldig gekeken naar de samenstelling van de groep en het individuele kind. Voorop staat dat het welzijn van de kinderen gewaarborgd blijft.

4.5.4 Nijntje beweegprogramma

In de leeftijd van 2 tot en met 6 jaar vindt bij kinderen de grootste motorische ontwikkeling plaats. Een goed motorisch fundament is van sterke invloed op de fysieke en mentale gesteldheid. Het is dan ook belangrijk om hierop in te spelen. Daarnaast is bewegen gezond. En helpt het om overgewicht tegen te gaan.

Bij het Woldkasteel kunnen kinderen tussen 4 en 6 jaar 'beweegdiploma 2' halen. Wanneer kinderen tenminste twee dagdelen per week bij ons komen spelen, halen zij onder normale omstandigheden binnen 1 schooljaar dit diploma. Elk jaar reiken wij voor aanvang van de zomervakantie dit diploma uit aan kinderen die dit behaald hebben. Door dit programma aan te bieden, beschikken ze over de vaardigheden om vervolgens aan elke vorm van sport deel te nemen.

4.5.5 Vier-ogenprincipe

Het vier-ogenprincipe houdt in dat er altijd een volwassene moet kunnen meekijken of meeluisteren met een beroepskracht. Een beroepskracht mag nog steeds alleen op de groep staan, zolang op elk moment een andere volwassene de mogelijkheid heeft om mee te kijken of te luisteren.

De locatie van BosKids met de omliggende tuin is een open ruimte. Vaak wordt met twee personen gewerkt. De bewoners van Theeschenkerij Tuk's T-huis, waar BosKids is ondergebracht, kunnen zomaar binnen komen lopen, maar ook ouders, collega's en bezoekers hebben vrij toegang.

Ook het scoutinggebouw is een open ruimte, waar meestal met twee volwassenen aanwezig zijn. De tweede volwassene kan een Pedagogisch medewerker zijn, maar ook een stagiaire of een leidinggevende Medewerkers van de naastgelegen school kunnen bij het scoutinggebouw zomaar binnen komen lopen, maar ook ouders of collega's hebben vrij toegang.

In Villa Oostwold heerst een open cultuur en er lopen regelmatig volwassenen de diverse ruimtes binnen. Het toilet wordt gedeeld met de dagopvang, waar regelmatig volwassenen binnenkomen.

Bij BosKids werken wij in een open ruimte, die vrij toegankelijk is en zichtbaar voor anderen. Wij streven ernaar om met twee personen te werken.

Wanneer er slechts één beroepskracht ingezet wordt voor bijvoorbeeld aan het begin of einde van de dag, vanwege de groepsgrootte of ziekte van een pedagogisch medewerker, kan de medewerker terugvallen op een tweede volwassene in bezit van een VOG, zoals één van de houders, die binnen tien minuten aanwezig kunnen zijn. Wanneer deze situatie langer dan twee weken duurt, worden ouders hierover geïnformeerd. De wettelijke BKR blijft hierbij gehandhaafd. Uitgangspunt van BosKids is dat met minimaal twee beroepskrachten gewerkt wordt.

Beroepskrachten worden indien nodig bij hun werkzaamheden zoals boven omschreven ondersteund door de houders of stagiaires. De bewoners van Theeschenkerij Tuk's T-huis, waar BosKids is ondergebracht, kunnen helpen als kinderen bijvoorbeeld dieren willen aaien.

4.5.6 Groepssamenstelling in schoolvakanties

In de vakanties worden de groepen van de drie locaties samengevoegd. De vakantieopvang vindt plaats in Villa Oostwold of het scoutinggebouw. Op welke locatie de opvang plaatsvindt, zal van tevoren bekend gemaakt worden. Af en toe, bijvoorbeeld één dag per week, vindt opvang bij BosKids plaats.

Tijdens de vakanties wordt, indien de groepsgrootte dit toelaat, de groep gesplitst in kinderen tot en met ongeveer 6 jaar en kinderen van ongeveer 7 jaar en ouder. Beide groepen volgen dan een leeftijdsgericht programma.

4.6 Groepsregels

Wij houden ons aan de volgende algemene groepsregels van de BSO:

- We laten elkaar uitspreken.
- We storen elkaar niet bij het spelen.
- We pakken geen speelgoed af, we spelen 'om de beurt' met geliefd speelgoed.
- We tonen respect voor elkaars lichaam en doen elkaar geen pijn.
- We spreken met respect tegen en over elkaar.
- Als het spel het toelaat kunnen anderen altijd meedoen.

- We respecteren elkaars privacy en grenzen.
- We respecteren elkaars eigen-aardigheden. Daar is ruimte voor in onze groep, passend binnen de groepsregels.
- We houden ons aan de richtlijnen over het aantal kinderen dat in een speelhoek kan zijn.

Omdat de buitenruimte van BosKids geen afgebakende ruimte is zoals bij de 'gewone' BSO en omdat we te maken krijgen met andere situaties en omstandigheden in het bos, hebben we een aantal aanvullende regels en afspraken waar we ons aan houden:

- Ik zorg dat ik de leiding kan horen en zien.
- Ik houd rekening met andere kinderen, de dieren bij BosKids en de dieren in het bos, ik schreeuw niet.
- Eten en drinken doen wij buiten, onder de overkapping.
- Als ik in het bos moet plassen, zeg ik dat even tegen de leiding.
- In het bos wacht ik bij een kruising van paden even op de leiding.
- Ik eet niet zomaar geplukte bessen, bloemen of planten.
- Dode en zieke dieren raak ik niet met blote handen aan.
- Ik klim alleen in bomen en na overleg met de leiding.
- Ik houd afstand van open vuur en sta of zit met mijn buik naar het vuur.
- Ik voer de dieren van Theeschenkerij Tuk's T-huis niet en kom niet aan voer, medicijnen en/of gereedschap.
- Ik speel alleen bij water na overleg met en onder direct toezicht van de leiding.
- Ik gebruik mijn signaalfluitje wanneer ik de leiding niet meer kan zien of horen.

Vanaf 8 jaar, na het behalen van een zakmes- en/of zaagdiploma:

- Ik gebruik het mes of de zaag niet in levende bomen en takken.
- Met een mes of zaag loop of ren ik niet.
- Als ik een mes of zaag gebruik, zit ik op de afgesproken plek.

Voor overige afspraken en regels verwijzen wij naar het document met de huisregels van Het Woldkasteel.

Wat betreft het laten meespelen van andere kinderen: het kan nodig zijn dit te begeleiden als groepsleiding. Bij sommige spellen, zoals dammen, is het duidelijk dat een extra speler te veel is. Het kan echter ook minder duidelijk zijn. Denk bijvoorbeeld aan een paar kinderen die bezig zijn met het bouwen van een hut. Een dergelijk project kan dusdanig georganiseerd en gepland zijn, dat de kinderen terecht niet zitten te wachten op een extra kind dat de hut ergens anders wil plaatsen.

De kinderen wordt wel aangeleerd een dergelijke afwijzing op een goede manier te formuleren, zodat de extra speler het niet als een persoonlijke afwijzing hoeft te voelen. Een dergelijke formulering kan het beste in de ik- of wij-vorm.

Afwijzing van gedrag kan soms noodzakelijk zijn, zoals bij kinderen die de baas willen spelen of flauw doen. Dit betekent echter niet dat de persóón wordt afgewezen, maar zijn gedrag.

Als de kinderen er zelf niet uit kunnen komen, is hen geleerd om hulp te vragen.

Bij twijfel in een bepaalde situatie kunnen we altijd samen gaan kijken of een van de groepsregels een aanwijzing geeft hoe iets opgelost kan/moet worden. Met de kinderen evalueren we regelmatig de zin van de groepsregels.

4.7 Contact tussen de groepen

BosKids is een op zichzelf staande groep. Aan het einde van de dag worden de kinderen opgehaald bij Villa Oostwold of het scoutinggebouw. Hier kunnen de kinderen in contact komen met de kinderen van andere groepen van het Woldkasteel.

Ook op woensdag-, vrijdagmiddag en schoolvrije dagen is er contact tussen de verschillende groepen van het Woldkasteel. De eet-en drinkmomenten uit school vinden plaats in de stamgroep. Daarna kunnen kinderen kiezen waar ze gaan spelen. Ook kunnen ze kijken bij een jonger broertje/zusje die bij dagopvang is.

4.8 Conflicten

Waar een groep functioneert zijn er van tijd tot tijd conflicten. Aan de bron van een conflict staan altijd al dan niet terechte verwachtingen en gemeenschappelijke of tegenstrijdige belangen. Groepsregels helpen om een conflict in een veilig kader plaats te laten vinden en op te lossen.

Kinderen kunnen natuurlijk altijd de leiding om hulp vragen. Bij ongelijke partijen, qua vaardigheden, leeftijd, inzicht of temperament, begeleiden we wat actiever en intensiever.

Aan het begin van een conflict wordt meestal een schok ervaren, door een verwachting waar niet aan wordt voldaan. Een schok is niet prettig en krijgt altijd een reactie in het gevoel: de een gaat schelden, een ander huilen. Die reactie is dus niet bij iedereen hetzelfde!

Wat wél hetzelfde is, is dat er is tijd nodig om de schok te verwerken. Een kind kan daarom het best even een time-out nemen. Als er geen time-out wordt genomen, heeft dat een te snelle en daarmee onredelijke reactie tot gevolg. De duur van een time-out is afhankelijk van de situatie en het kind zelf.

De reden voor de noodzakelijkheid van deze time-out zit in het feit dat het gevoel in de rechterhersen helft zit, en de 'rede' in de linkerhersen helft. Hoe snel er ook van 'het gevoel van de schok' naar de 'rede' wordt overgesprongen, er zit altijd tijd tussen. Als iemand ook nog onverwerkte schokken en gevoelens uit het verleden (zoals bijvoorbeeld gepest zijn) in zijn rechterhersen helft heeft staan, is de tijd om 'redelijk' te kunnen worden nog langer.

Als te snel aan het eerste schokgevoel wordt voorbijgegaan, of deze wordt ontkend, levert dit nieuwe blauwe plekken in het gevoel op, namelijk doordat een kind zich niet gehoord of gezien voelt. Daarom moet kinderen in een conflict altijd eerst de tijd worden gegeven om aandacht te besteden aan 'de schok'. Dit betekent dus niet dat dingen worden 'weg geschoffeld', maar dat er aandacht wordt besteed aan het gevoel. Een hulpmiddel bij het aandacht besteden aan het gevoel is een diepe buikademhaling. Het helpt om het gevoel weer rustig weg te laten ebben.

Pas dán kunnen de kinderen in alle redelijkheid elkaar over hun verwachtingen vertellen en bedenken hoe ze met de tegenstrijdige belangen kunnen omgaan.

De leiding neemt samen met de kinderen de reacties, verwachtingen en belangen onder de loep en samen kijken ze naar de realiteitswaarde ervan. Met deze aanpak hopen we kinderen te leren op den duur zelf de tijd te nemen om eerst stil te staan bij hun gevoel en pas daarna te reageren. Dit draagt bij aan hun zelfbeheersing en hun zelfreflectie.

Door zo nu en dan in conflict te komen met de verwachtingen en belangen van een ander kind, doet een kind ervaring op met inleven, kracht, gezag en realiteit. Kinderen hebben baat bij het opdoen van ervaring met betrekking tot 'omgaan met conflicten'. Als groepsleiding zijn we daarom niet uit om conflicten te voorkomen, maar om ze te begeleiden.

4.9 Eigen identiteit versus groepsidentiteit

De identiteit van onze groep is gebaseerd op het idee dat ieder lid van de groep een unieke eigen bijdrage levert aan het welzijn van de gehele groep. Dit geeft een 'samen'-gevoel.

De groepsidentiteit wordt versterkt doordat onze groepen een naam hebben.

In projecten en activiteiten waar samenwerking gevraagd wordt en gewerkt wordt met verscheidenheid aan talenten en eigen-aardigheden, komt het groepsgevoel tot uiting. Dit kan tot stand komen door samen een speurtocht uit te zetten, te koken en te eten of op een andere manier met thema's bezig te zijn.

Ieder komt aan bod met de eigen kwaliteiten en leergebieden. Kinderen worden gestimuleerd zichzelf trouw te blijven en hun eigen identiteit te respecteren binnen de groep.

De groepsregels bieden ook hier weer een veilig kader.

4.10 Ziekte

Als een kind zich niet lekker voelt, is er op de BSO een plekje waar het kind even rustig kan zitten.

Zo nu en dan vragen we hoe het gaat en we proberen in te schatten of het kind echt ziek gaat worden.

De richtlijnen van de GGD over het omgaan met ziekte of besmetting binnen de opvang worden gevolgd. Zieke kinderen horen thuis in de vertrouwde omgeving. De richtlijnen geven ook aan wanneer het kind opgehaald dient te worden door ouders/verzorgers of iemand anders uit de vertrouwde familie-/vriendenkring waarmee dat is afgesproken.

Wordt een kind erg ziek, dan wordt een huisarts geraadpleegd en wordt zo goed mogelijk voor het kind gezorgd totdat het wordt opgehaald.

5 Ruimte

5.1 Groepsruimten

BosKids is ondergebracht in Theeschenkerij Tuk's T-huis en heeft twee ruimtes tot haar beschikking. Een kapschuur met een binnenruimte en een buitenruimte. De overdekte buitenruimte gebruiken we om na school iets te eten en te drinken. Ook voor andere activiteiten maken we gebruik van deze ruimte. De binnenruimte gebruiken we bij slecht weer om te knutselen of een spelletje te doen. Ook kunnen kinderen in deze verwarmde ruimte 'chillen', wanneer het buiten echt te koud of te nat is.

Het toilet bevindt zich aan de overkant van de kapschuur, in het hoofdgebouw van Theeschenkerij Tuk's T-huis.

Kinderen worden aan het einde van de middag door hun ouders opgehaald bij Villa Oostwold of het scoutinggebouw. Ook in de vakantie zullen de kinderen van BosKids regelmatig doorbrengen op deze locaties. Hier zijn 3 ruimtes beschikbaar. Twee hiervan bevinden zich in Villa Oostwold en 1 bevindt zich in het naastgelegen scoutinggebouw. In het 'Atelier' wordt op woensdag en vrijdag uit school gegeten en gedronken. Daarnaast gebruiken we deze ruimte als creatieve ruimte om bijvoorbeeld te knutselen en te verven. De tweede ruimte is de 'Suite'. Deze ruimte is bedoeld om lekker te kunnen 'chillen'.

In het scoutinggebouw starten de 'gewone' BSO-groepen op maandag, dinsdag en donderdag.

5.2 Inrichting van de ruimte

BosKids

Bij BosKids kiezen we ervoor om zoveel mogelijk buiten te zijn. De binnenruimte van de kapschuur wordt alleen gebruikt wanneer een kind lichamelijk niet in staat is buiten te spelen of bij extreme weersomstandigheden. De binnenruimte is eenvoudig ingericht. Er zijn geen speelhoeken en anderen aanpassingen gedaan. Bij slecht weer is er wel voldoende speelmateriaal aanwezig.

Het toilet van BosKids bevindt zich in het tegenover gelegen hoofdgebouw van Theeschenkerij Tuk's T-huis. De kinderen kunnen hier zelfstandig naar het toilet, maar we zullen de kinderen stimuleren om op een vast moment gebruik te maken van het toilet. Dit moment vindt plaats na het eten en drinken en voordat we het bos in gaan.

Het bos biedt de kinderen mogelijkheden om zelf initiatieven te nemen en ervaringen op te doen. De kinderen worden uitgedaagd om hun fantasie te gebruiken. Het bos is avontuurlijk en spannend en geeft kinderen een gevoel van vrijheid, omdat de groepsleiding niet altijd direct zal ingrijpen.

Villa Oosterwold en scoutinggebouw

Op de locaties van de 'gewone' BSO werken we met speelhoeken met een inrichting die geregeld aangepast wordt. Door het werken met speelhoeken, waarborgen we een stuk privacy van het kind en geven we het kind de veiligheid om ongestoord te kunnen spelen. Ook wordt door speelhoeken de ontwikkeling van het concentratievermogen gestimuleerd en voorkomen we dat er storende prikkels zijn bij het spel. Al met al scheidt de inrichting van de ruimte dus belangrijke voorwaarden om sociale en persoonlijke competenties te ontwikkelen.

De inhoud van een speelhoek is geen vast gegeven. Deze kan aangepast worden aan het spel dat de kinderen bedenken, soms door de kinderen zelf. Daarmee stimuleren we de creativiteit van de kinderen.

Een duidelijke structuur in de plaatsing van speelhoeken, vaste opruimplekken voor materiaal en privacy bij het experimenteren en spelen bevorderen de rust op de groep. Een goed ingerichte ruimte geeft duidelijkheid en voorspelbaarheid aan de kinderen en wordt in de Reggio-visie zelfs vergeleken met een extra pedagogisch medewerker op de groep. De keuze voor de soorten speelhoeken is gebaseerd op onze overtuiging dat alle spelsoorten aanwezig horen te zijn.

De inrichting scheidt voorwaarden om sociale en persoonlijke competenties te ontwikkelen.

We streven ernaar om foto's, illustraties en werkjes zoveel mogelijk op ooghoogte te hangen. Dit geeft de kinderen het gevoel dat ze in een vertrouwde omgeving zijn.

5.3 Beschrijvingen buitenruimtes BosKids en ruimtes 'gewone' BSO

BosKids

We spelen het grootste deel van de middag op verschillende plekken in het bos. Het is op deze plekken veilig om te spelen, omdat we duidelijke afspraken hebben gemaakt met de kinderen. In de huisregels staan bijvoorbeeld afspraken over spelen in of bij water, boomklimmen en het gebruik van gereedschap. De afspraken die we gemaakt hebben, zijn op alle speelplekken in het bos toepasbaar.

We hebben weinig speelgoed nodig in het bos. We maken wel gebruik van 'echt' materiaal, zoals schepnetjes, loepkotjes, een zakmes of een zaag. Verder gebruiken we het materiaal dat de natuur ons biedt. Kinderen kunnen zo hun creativiteit kwijt; ze kunnen van takken 'gebruiksvoorwerpen' maken, zoals een toverstaf, een zwaard of een mast voor een zeilboot. In het bos is altijd genoeg materiaal voor iedereen.

Het uiterlijk van de plekken waar we spelen is vertrouwd en voorspelbaar, maar verandert ook steeds. Het weer, de seizoenen, groeiende bomen en planten of vallende bladeren zorgen ervoor dat steeds andere spelvormen mogelijk zijn. In de herfst kunnen we tamme kastanjes zoeken en poffen boven het vuur, in de winter maken we een sneeuwpop en in de zomer spelen we dat we heksen zijn en toveren we met onze toverstaf allerlei mooie bloemen tevoorschijn. Soms, wanneer we van de paden gaan, zien we ineens een dier. Als we stil zijn, kunnen we het dier goed bekijken.

Het bos biedt altijd voldoende ruimte om een rustig plekje op te zoeken. Onderweg naar onze speelplek of tijdens het spelen kunnen kinderen gemakkelijk een gesprekje aangaan om hun gevoelens te bespreken. Bomen, struiken of hoog gras bieden de kinderen rust of beschutting die ze nodig hebben, maar ook de uitdaging om mee aan de slag te gaan.

In het hoofdgebouw van Theeschenkerij Tuk's T-huis en de omliggende tuin is ook van alles te leren en te beleven. In de tuin zijn dieren, zoals een hond, geiten, konijnen en kippen. Deze dieren kunnen we aaien en misschien mogen we de bewoners van de theeschenkerij wel een keer helpen met voeren. Verder zijn er schommels en een zandbak met een speeltoestel (water/zand). In het hoofdgebouw is heel veel informatie te vinden over de geschiedenis van het gebied waar we spelen. Er staan vitrinekasten met allerlei natuurlijke vondsten, zoals botten en kaken van een echte mammoet. Tenslotte wordt het hoofdgebouw van de theeschenkerij al jaren bewoond door kerkuilen.

Villa Oostwold

Bouwhoek In de bouwhoek is er gelegenheid op de grond te bouwen of op een tafeltje.

De bouwhoek is rustig gelegen en uit de looproutes, om de bouwsels veilig te laten (ont)staan.

Een selectie aan materialen ligt in de bouwhoek opgeborgen en is dus bereikbaar voor kinderen. Regelmatig kan materiaal worden verwisseld met constructiemateriaal dat met andere locaties uitgewisseld wordt. Zo is er van tijd tot tijd iets nieuws te beleven in de bouwhoek. Een verkeerskleed, autootjes en poppetjes zijn een goede aanvulling in de bouwhoek, maar ook de kinderen zelf kunnen de bouwhoek aanvullen met materiaal uit een andere hoek.

Het doel van de bouwhoek is: veiligheid en privacy.

Poppenhoek De poppenhoek is de hoek voor imitatiespel. De poppenhoek wordt zo opgesteld dat er in een handomdraai een winkeltje, ziekenhuis, restaurant, huiskamer, etc. van gemaakt kan worden. Voor het sociale aspect van dit spel, is er voldoende ruimte in en om de poppenhoek. Ook hier is privacy voor de kinderen belangrijk. De poppenhoek is tegelijkertijd verkleedhoek.

Het doel van de poppenhoek is: het 'doen alsof' en naspelen en verwerken van gebeurtenissen. Er moet echter goed opgelet worden: sociaal-emotioneel spel kan gevoelens losmaken.

Rust/voorlees/hangplek Deze plek ademt rust uit. Er staat een zachte bank en er ligt een warm kleed. De sfeer is knus en intiem. Eventueel kan hier ook een film of televisie worden gekeken (denk hierbij bijvoorbeeld aan het sinterklaasjournaal).

Daarnaast is een spelcomputer op de televisie aangesloten, waarop de kinderen af en toe mogen spelen. Alle programma's en spelletjes die worden aangeboden zijn geschikt voor de kinderen. In de regel mag de tv of spelcomputer pas later op de middag aan. Deze ruimte bevindt zich in de 'Suite'.

Doel van de rustplek: mogelijkheid voor time-out. Even uit de drukte...

Knutsel/teken/schilderhoek Als knutselruimte hebben we een grote woonkeuken ter beschikking. Hier is een hoge tafel zodat in alle rust geknutseld kan worden. Er zijn schorten en voor het schoonmaken is een kraan in de buurt.

Ook is er is een afgesloten knutselkast waar kinderen onder begeleiding 'gevaarlijke' materialen zoals scharen en prikpenen uit kunnen halen. Deze ruimte bevindt zich in het 'Atelier'.

Het doel van de creatieve hoek is: veiligheid (verticale groep), concentratie, stimuleren door (veilige) uitstalling materialen.

Buitenspeelplaats We hebben ervoor gekozen de buitenspeelplaats een natuurlijk uiterlijk te geven die past bij het statige gebouw. Hier bevinden zich twee zandbakken en er zijn verstopplekjes gecreëerd. Er is een aparte berging waarin het buitenspeelgoed, dat niet geschikt is voor binnen, wordt opgeborgen. De bestrating van de speelplaats leent zich voor het tekenen met stoepkrijt en allerlei soorten spellen (denk aan een verkeersparcours, hinkelen en kringspellen). Er is een rustige zone gecreëerd waar gegeten en gedronken wordt en waar de grote, statige bomen voor schaduw zorgen. Kinderen vanaf 8 jaar mogen, na schriftelijke toestemming van hun ouders, ook buiten onze speelplaats spelen. Daarnaast wordt het grote grasveld regelmatig gebruikt om te voetballen en kringspellen te doen. Rondom de speeltoestellen is de ondergrond volgens de veiligheidsvoorschriften (RI) aangepast. Het doel van de buitenspeelplaats is: natuurbeleving, bewegen, zonlicht, frisse lucht.

5.4 Zorg voor de ruimte

We leren de kinderen zorg te dragen voor hun leefruimte op de BSO. Het samen opruimen, het samen gezellig maken van de ruimte, het zelf schoonmaken wat je vies gemaakt hebt, het schoon achterlaten van de wc; al deze dingen dragen bij aan het verantwoordelijkheidsgevoel voor de eigen leefruimte, aan betrokkenheid en aan sociaal gedrag. In de buitenruimte van BosKids staat een prullenbak en ook daar liggen géén papiertjes of lege pakjes op de grond. Vuile bekers worden op één plaats verzameld, zand blijft in de zandbak en wat eraanast valt wordt aan het einde van de dag teruggedaan.

Ook het bos laten we netjes en schoon achter. We ruimen spel materiaal op en nemen afval mee naar de buitenruimte van de kapschuur, waar we het in de prullenbak gooien.

De inrichting van de ruimte (zowel binnen als buiten en in de kast) is overzichtelijk en logisch, zodat ook de meer chaotische kinderen voor een fijne ruimte kunnen zorgen.

6 Spel & activiteiten

6.1 Ontwikkelingsgericht

Buitenspelen in het bos zorgt voor plezier! Naast veel plezier draagt buitenspelen ook bij aan verschillende ontwikkelingsgebieden.

Sociaal-emotioneel

In een uitdagende, groene buitenruimte bedenken kinderen samen nieuwe spelletjes, met zelfgemaakte regels. Soms gaat dit gepaard met veel discussie of gevoel voor humor. Zo leren kinderen communiceren, elkaar begrijpen en rekening houden met elkaar.

In het bos leren kinderen uitdagingen aangaan, op zichzelf te vertrouwen en om te gaan met angst. Als het nodig is, begeleiden wij als pedagogisch medewerkers de kinderen bij het nemen van risico's. Zo ervaren ze wat ze wel en wat ze (nog) niet kunnen.

Fijne en grove motoriek

Het spelen met grote natuurlijke materialen (boomstronken, heuvels en verstopplekken) bevordert de ontwikkeling van de grove motoriek, zoals rennen, springen, rollen en vallen en verbetert het evenwichtsgevoel.

Door het spelen met kleine natuurlijke materialen (takken, bladeren en losse grond) ontwikkelen kinderen de fijne motoriek; oog-handcoördinatie en nauwkeurig werken met de vingers.

Creativiteit

Het spelen met losse, materialen die allerlei betekenis krijgen, draagt bij aan de creatieve ontwikkeling. Het veranderende karakter van het bos, onder invloed van het weer en de seizoenen, daagt uit tot het verzinnen van nieuwe spelletjes. Dankzij de vele mogelijkheden gaan kinderen breder denken. Fantasiegebruik, 'doen alsof' en een rijke variatie in denken, vormen de basis voor abstract en oplossingsgericht denken. Heel fijn in de complexe samenleving van nu.

Cognitie

Een groene buitenruimte nodigt uit tot veranderen en ontdekken. De kinderen leren welke materialen ze kunnen gebruiken voor welk doel. Ervaren welke handelingen tot een bepaald resultaat leiden, leert kinderen logisch en probleemoplossend denken. Door activiteiten of spelletjes met natuurlijke materialen leren kinderen begripmatig en onderscheidend te denken, bijvoorbeeld bij het sorteren van bladeren. Daarnaast leren kinderen buiten hoe verschillende processen werken, zoals het groeien van een plant of dier of de wisseling van de seizoenen.

Vrij spelen in de natuur gaat niet (meer) bij alle kinderen vanzelf. Sommige kinderen moeten echt wennen aan de vele mogelijkheden. Het is niet erg als kinderen even niets te doen hebben. Het kan zelfs goed zijn voor een kind om zich even te vervelen. Na verloop van tijd zal hij of zij wel iets verzinnen of meedoen met andere kinderen.

Bron: Stap voor stap naar groene kinderopvang – Elizabeth Binsbergen, Daniël Korai en Anneke Rodenburg.

6.2 Aanwezige spelvormen

- *Sociaal-emotioneel*: natuurlijk materiaal voor gezelschapsspelletjes en rollenspel, bomen (klimmen), moestuin en dieren (verzorging), hutten bouwen (samenwerken), etc.
- *Fijne motoriek*: gereedschappen; zakmes en zaag, losse grond, bladeren, takken en touw, etc.
- *Grove motoriek*: boomstronken, heuveltjes, verstopplekken, waterplassen, grote takken, keien, etc.
- *Creativiteit*: alle vormen van natuurlijk materiaal om te knutselen, te tekenen, muziek te maken en te 'doen alsof' (drama), etc.
- *Cognitie*: natuurlijk materiaal voor constructiespel, loepotjes, zoekkaarten, educatieve natuurboeken, seizoenen, kringlopen, etc.

6.3 BosKids activiteiten

Vrij spelen vinden we heel erg belangrijk bij BosKids. Maar, samen met de kinderen in de natuur spelen, waarbij we elementen uit de natuur gebruiken, doen we ook heel regelmatig. Deze activiteiten dagen uit tot verder spelen en onderzoeken, ontdekken en experimenteren. Kinderen zijn vrij om wel of niet mee te doen.

Voorbeelden van activiteiten die we samen doen zijn:

Bewegen

Wandelen: ieder seizoen dezelfde wandeling maken met de kinderen.

Sportieve uitdagingen: 'Wie kan die tak aanraken als hij springt?'

Dansen in de natuur: stoelendans met boomstammetjes.

Spelletjes met natuurlijk materiaal: dennenappel werpen.

Spelen en ontdekken

Speuren naar sporen: speurtocht uitzetten met natuurlijke richting aanwijzingen.

Beestjes lokken: verstopplekjes maken met dakpannen en oude bloempotten voor schaduwbeestjes als pissebedden en oorwormen.

Natuurschatten verzamelen: natuurlijke materialen verzamelen in bakjes of manden sorteren op ruw, glad, hard, zacht, kleur, vorm, grootte en gewicht.

Gebruik je zintuigen

De bodem ontdekken: blotevoetenpad maken met verschillende materialen als ondergrond.

Luisteren: geluidenspel spelen.

Het weer voelen: spelen met wind, regenplassen en zon/schaduw.

Seizoenen proeven en ruiken.

Gebruik je fantasie

Koken: koken met natuurlijke producten, zoals soep maken van brandnetels of kruidenboter maken van zelf geplukte kruiden.

Vuur maken: vuur maken met een vergrootglas, magnesiumstick of zelfgemaakte vuurboog. Leren hoe je een vuur opbouwt.

Tuinieren en dieren: dieren vangen, op naam brengen en natekenen of knutselen.

Doen alsof: stormtikkertje, vang-je-mot spel en andere spelletjes waarbij we doen alsof we bomen of dieren zijn.

Kou of hitte

Kinderen kunnen het erg koud krijgen wanneer zij niet goed gekleed zijn en/of wanneer zij niet voldoende in beweging zijn. Om te voorkomen dat kinderen te koud worden, geven we ouders een kledingadvies mee (zie ook de huisregels van Het Woldkasteel). Daarnaast passen we onze activiteiten aan. Spelletjes waarbij we flink in beweging zijn, hebben hierbij de voorkeur. Uiteraard zoeken we de binnenruimte op wanneer we ondanks goede kleding/beweging koud blijven. Ook bij heet weer passen we onze activiteiten aan. In het bos zoeken we de schaduw op en we zorgen dat we voldoende drinken. Bij hitte kiezen we uiteraard voor rustigere spelvormen.

6.4 Uitstapjes

In de vakantie of op schoolvrije dagen maken we regelmatig een uitstapje. Bij de keuze van het uitstapje kijken we naar de leeftijden en interessegebieden van de kinderen en naar de mogelijkheid om de activiteit, binnen de personeelsbezetting, veilig te kunnen organiseren.

Voorbeelden van uitstapjes zijn: naar de kinderboerderij met de kleinsten, picknicken, naar het zwembad, de film, klimmen in een avonturenbos, ponyrijden, mee met een huifkartocht of een museum bezoeken.

7 Contact met ouders

7.1 Wennen

Voordat een kind geplaatst wordt, krijgt het eerst de mogelijkheid om wennen. Deze wenaafspraken worden tijdens de intake gemaakt door de mentor van het kind in overleg met de ouders. Wanneer een kind al bij dagopvang komt, gaat het al een paar keer mee naar school kinderen ophalen. Vervolgens mag het een paar keer meespelen bij de BSO. Op deze manier is de overgang niet zo groot.

Wanneer een kind nog niet naar dagopvang komt, mogen kinderen twee keer komen wennen. De eerste keer wordt het door ouders gebracht uit school en rond 17:00 uur opgehaald. De tweede keer wordt het kind door het Woldkasteel opgehaald. Ouders halen het kind dan weer om 17:00 uur.

Het resultaat van de wenperiode is:

- Het kind wordt op zijn gemak gesteld, voelt zich gezien en gehoord en leert de mogelijkheden van het Woldkasteel kennen.
- Er wordt een vertrouwensrelatie opgebouwd met ouders
- Pedagogische aanpak van thuis en opvang worden op elkaar afgestemd.

7.2 Overgang naar een andere groep

Ook bij de overgang naar een andere groep (hondjes – krakers of scouting-BosKids) wordt aandacht besteed aan het wennen. Hier geldt weer voor dat kinderen ook weer twee keer mogen wennen. Ouders worden uitgenodigd voor een overgangsgesprek door de nieuwe mentor van het kind.

7.3 Ontwikkeling, begeleiding en zorg

Het Woldkasteel vindt goed contact met ouders belangrijk. Goed contact met de ouders is essentieel voor passende opvang. Het waarborgen van dit contact doen wij op de volgende wijze:

- Elk kind heeft een mentor
- Korte overdracht bij brengen en halen
- Overdracht via de ouder-app of portaal
- Oudergesprek bij bijzonderheden (alleen indien nodig).
- Jaarlijks 10-minutengesprek
- Ouderavond, minimaal 1 keer per jaar
- Informele bijeenkomsten

7.3.1 *Mentor*

Elk kind heeft een mentor. Het intakegesprek vindt met de mentor plaats. Vervolgens is hij of zij het eerste aanspreekpunt voor ouders en kind. Daarnaast is de mentor verantwoordelijk voor de ontwikkeling, begeleiding en zorg voor het kind.

7.3.2 *Overdrachten*

Bij het brengen/halen vindt een korte overdracht plaats. Ook plaatsen wij kleine berichtjes van bijvoorbeeld activiteiten op de ouderapp/ouderportaal. Voor grotere besprekonderwerpen wordt een afspraak gemaakt omwille van de privacy en onverdeelde aandacht.

7.3.3 *Oudergesprek*

Soms kan het zijn dat ouders of de pedagogisch medewerker graag even wil afstemmen over bijvoorbeeld de ontwikkeling, het handelen op de groep of bijzonderheden in de gezinssituatie. In dat geval bestaat de mogelijkheid

om een oudergesprek in te plannen. Dit gesprek vindt buiten de groep plaats, zodat privacy en onverdeelde aandacht gegarandeerd zijn. De pedagogisch medewerker maakt van dit gesprek een kort verslag waarin de afspraken staan en deelt dit met ouders/verzorgers. In geval van zorg, volgt het Woldkasteel het zorgprotocol (zie document 'Huisregels veiligheid en gezondheid').

7.3.4 Overige contactmomenten

Naast bovenstaande contactmomenten, organiseren wij ook informele bijeenkomsten zoals de jaarlijkse ouderavond waarin wij een bepaald onderwerp aan bod laten komen zoals bijvoorbeeld de ouderportaal of de overdracht naar de BSO. Daarnaast bent u welkom tijdens de Kerstborrel, Jonge gezinnenfair of kunt u een EHBO-cursus volgen.